

նան, և թէ ոչ ինչ առիթ մը հանձարը դուրս ցատկեցընելու պատճառ կ'ըլլայ երբեմն, ինչպէս հանդիպեցաւ Վուպոյին:

Բայ նշանաւոր անձը ծնած է Բարիզ 1795 յունիսի 10: 1814^{ին} իր ուսմունքները լմնցուց, Բարիզ պաշտպաւնողներէն մէկն եղաւ և նոյն տարին ալ ամուսնացաւ: Հինգ վեց տարի լինելու (Վարպըստած դպրոցին մէջ գեղեցիկ դպրութեանց ու լատիներէնի վարժապետ եղաւ: 1820^{ին} հասարակաց վարժոց մը բացաւ որ Բարիզու մէջ նշանաւորներէն մէկն եղաւ: Բայ վարժոցիս ինամատարութիւնն ընելու միջոցը, նաև 1830^{ին} քաղաքական յեղափոխութեանց մէջն ալ մեծ մասն ունեցաւ: Յեղափոխութեան գործը կատարուելէն ետքը իրեն վարժոցը Վուպոնի ըստած վարժոցին հետ միացուց, որուն հետքիչ ետքը միացաւ նաև Շալինիերի ըստած վարժոցն ալ, որով խիստ շատ բազմաթիւ աշակերտներ ունեցաւ:

1846^{ին} Բարիզ քաղաքը գնեց իրմէ այս վարժոցը և անուանեց վարժոց Շաբդալի, որ առաջուց Փրանկիսկոս առաջինի վարժոց կ'ըսուէր: Վուպո այս վարժոցիս տեսուչ անուանուեցաւ, և իրեն արթուն հսկողութեամբը լաւ կառավարելով, շատ ընտիր վարժապետներ ընծայեց Վաղղիոյ:

Վաղղի հիմա իրեն գրաւորական երկասիրութեանցը՝ Վուպո բաւական անուն ունեցող տաղերգակ հեղինակներէն մէկն է, և խել մը թատերական խաղեր ունի Տէնայ ստորագրութեամբ, որ երկու անուանց վերջաւորութենէն շինած է, այսինքն մէյմը իր անունէն Վուպո (Goubaux) և մէյմ՝ ալ իրեն գործակցին անուան վերջաւորութենէն որ է Պէօտին (Beudin): Ընդ ամէնը երեսունէն աւելի խաղ ունի: Տաղերգութիւններէն դուրս ունի ընտիր թարգմանութիւն մը Վլադիմիր, և երկասիրութիւն մը Ստուերագիր Վաղղիական բարուց անուանեալ, և խիստ շատ յօդուածներ օրագրաց համար: Վուպո

մեռաւ անցեալ տարուան սեպտեմբերի մէջ:

Եւ մէ Վուպոյի կարգաւ սորվեցընողը ծնած է 1795^{ին}: անուանի չափաբեր և անգամ Վաղղիական վարժոցին: 1816 տարւոյն բազմաթուստից դպրոցէն ելլելով մէկէն տէրութեան ծառայութե մէջ մտաւ իբրև ճարտարապետ հանքաց: Վաղղիոս դառնալով բազմաթուստից դպրոցին մէջ բնաբանութե վարժապետ դրուեցաւ, ուր որ նոյն պաշտօնը փառօք կատարեց մինչև 1845, և անկէ վերջը քննիչ անուանուեցաւ նոյն դպրոցին մէջ: 1848^{ին} Վաղղիական վարժոցին մէջ չափաբերութեան վարժապետ կարգեցաւ: 1843^{ին} Վիտուութեանց ճեմարանին անգամ ընտրուելով իր ուսումնական խորունկ քննութեանցը համար պսակուեցաւ: Շատ անուն հանած է առաջականութեան վրայ գրած դասերով: Վարձեալ հրատարակած է բնաբանութեան ընթացք մը որ Վաղղիոյ մէջ ամենէն ընտիրներէն մէկը կը սեպուի: Երկուսն ալ խիստ շատ ուսումնական յօդուածներ հրատարակած է ամէն տեսակ նիւթոց վրայ ուսումնական օրագրաց մէջ:

Մումագլոշի կմախք:

1852^{ին} Բուլցոցի գաւառին մէջ հին Վումա քաղաքին քովերը շէնքի մը յատակ փորեցին, զոր Լուչէա հռոմայեցի տոհմը կանգներ էր, և գտան գերեզման մը հիւսիսային կողմի մուտքը աղիւսով փոցուած: Երեսի կողմը ճերմակ ծեփով մը պատած էր. և շատ մը փոքրիկ սրուակներու, կանթեղներու և սափորներու հետ՝ չորս կմախք կային: Սեփալ զարմանք պատեց ներս մտնողները երբոր տեսան այն կենդանանման կրմախքները, գլուխնին և վիզերնին անաւրատ մնացած, աչուքնին բաց և դեռ փայլուն: Բայց երբոր շօշափեցին՝ երկու գլուխը մէկէն քայքայեցան, որոնք բոլորովին պարապ ու ամենաբարակ

մեղրամոմով կազմուած էին, ու տեղ տեղ հազիւ մէկ հազարորդամէրը թանձրութիւն ունէին. գանկին և երեսին ոսկորները չկային. քննելով այս կմախքներուն պահպանութեան վիճակը տարակոյս չմնաց որ այն մարմինները գլխիստեալ թաղուած էին. աչուրնին ապակիէ էր ու մեղրամոմի մէջ ագուցուած: Այս երկու դիակներուն մօտ, որոնց մէկն երիտասարդ և մէկալը օրիորդ մըն էր, կային քանի մը ուղղանկիւն ոսկորէ դանակի բերաններ. ոտուրնուն քով ալ ապակիէ ամաններ, պղինձէ կաղամար մը և փայտէ արկղի կտուրուանքներ, որոնցմէ մէկուն վրայ կ'երևնար Տ (է*) գիրը փորագրեալ, աւրուած արձանագրութեան մը միակ հետքը: Այս տուփս ատենօք պղնձէ փականքով մը փոցուած է եղեր և մէջն ալ պղտիկ շիշեր դրած. դարձեալ ոսկեզօծած հողի կտորուանքներ, հայելի մը և մազի երկու գնդասեղ: Վիոկղետիանոսի ստակ մը գետնէն գտնուելով՝ իմացուեցաւ այս նշխարաց ժամանակը: Այս գիւտը հնագիտաց մեծ հետաքրքրութեան պատճառ եղաւ. ամէնքը տեսակ տեսակ մեկնութիւններ տուին: Յաջորդ տարին (1853ին) Պ. Ռեուարդոս Վուարանդա, Վաբուլի համալսարանին հնախօսութեան և յունական մատենագրութեան դասատուն՝ կարծիք մը հրատարակեց որ շատ հաւանական սեպուեցաւ: Շատ դժուար է, կ'ըսէ, որ այս դիակները 303ին եղած մեծ հալածանաց ատենի մարտիրոսաց մարմինք ըլլան. վասն զի թէ և երբեմն Վրիստոնէից գերեզմանաց մէջ ալ կը գտուին հեթանոսական զարդեր ու նշանականք, բայց միշտ քրիստոնէական կրօնքի նշաններ ալ պակաս չեն ըլլար. ինչպէս, մարտիրոսական պսակ մը, խաչ մը, և Վրիստոս անուան սկզբնագիրեր: Աւելի հաւանական է որ ասոնք քաղաքական հալածանաց զոհեր ըլլան. վասն զի շատ հեղ աքսորելոց զլուխները նոյն

գաւառին կուսակալին և կամկայսեր կը խաւրուէին: Արդ գիտնալով որնոյն իսկ Վիոկղետիանոս շատ անգամ հրաման կուտար, որ ատ կերպով սպաննուողաց յուղարկուորութիւն ընեն, և թէ ինչպէս հիները մեռելոց վրայ մեծ յարգանք մը ունէին, Պ. Վուարանդա կ'ըսէ թէ այս մեղրամոմէ զլուխները շինուած են որ ատ գլխատեալ դիակներուն սոսկումը վերցնեն, և հեթանոսական յուղարկուորութեան հանդէսները մեծարանօք կատարուին: Վայց ո՞վ էին արդեօք այն դժբախտները՝ որ ատանկ սև ճակատագիր մը ունեցան: Արիտասարդին քով գտուած կաղամարէն կը գուշակուի թէ մատենագրութեանց հետեող մ'էր. թերևս կծու երգիծաբանութիւն մը կայսեր բարկութիւնը շարժեր էր իր և իւր ընտանեացը վրայ: Վաբուլի թանգարանին սրահից մէկուն մէջ դրուած է հիմա ատ գլուխը Ստաբէաի, Պոմպէաի և Հերգուլանոնի գեղեցիկ նկարներուն մէջ. գծագրութիւնն երիտասարդի և ուժով կերպարանք մը կ'ընծայէ:

Վաբաղդաբար ժամանակը գոյները ջնջեր է, և մեղրամոմին սևութիւնը աւելի զգալի կ'ըլլայ հանգչած բամբալէ բարձին վրայ:

Բարոյական առածք:

Լաւ է ճշմարիտ բարեկամէ մը դառն կերպով կշտամբուիլ. քան թէ սուտ գովասանքներով փառաւորուիլ: — Խրատելն ու խրատուիլը ճշմարիտ բարեկամութեան բուն նշանն է. մէկը պէտք է որ համարձակ խրատէ, և միւսն ալ յօժարութեամբ ու առանց դժկամակելու ընդունի:

Աւելի ընտրելի է ճշմարտութիւն խօսող թշնամի մը, քան թէ կեղծաւոր բարեկամ մը, որուն ամէն մտածածը, խօսածն ու ըրածը միայն իր շահուն համար է: